

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՆՈՒՄ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԶՄԻՒՆՈՒՄ ՈՒՐԲԱԹ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1850 ԹԻՒ 373

ԶՄԻՒՆՈՒՄ, Ն 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ :

Սեր Գևորգիայի թերթին հրատարակութեան հետ, որ և առեւ ճիշդ տեղեկութիւններ ընկալաք Վեսարիայի գերեզմանատան հաւանքը : Այս տեղեկութիւնները թեպէտեւ ըստ մասին կրտսերներէն մեր առաջի գրածներէն, բայց ևս առաւել հրահաստատեն մեր համազգեստը իրաւունքը : Բանդի յիշեալ գերեզմանատունը ի սկզբանէ անտի Հայոց ազգին կրկնաբերի եղեր, և այս բանը ի համբաւոյ (թէ վաթուրէն) ապա-յոցաւեղէն ի գատ, ձեռքերէն մուրհակ ալ ունին եղեր, բայց յայտնաւէ հաստատուն ապա-յոյց մըն ալ այս է՝ որ Յոյները գերեզմանատուն-նէն քան հանելու ժամանակը յատուկ հրաման և թոյլտուութիւն խնդրած են Հայոցմէ, որոնք եղբայրական սիրով թոյլտուութիւն տուեր են երկու հարկերի չափ մեծ քար հանելու : Բայց Յոյները երկու հարկի բարեն ի դատ, սկսեր են հայերէն գիրերը անմիառ մնացած մեծ քարերն ալ առնուլ զայնքն փորագրութիւնները աւել-լով, սակայն հին եկեղեցւոյ մը աւերակները տես-նուելուն պէս, եկեղեցին իրենցը կարծելով՝ ու-զեր են գերեզմանատան ևս բոլորովին տէր ըլլալ, և առկէց ծագեր է կուր : Բայց ինչպէս յայտնի է, Վեսարիայի կառավարութիւնը իրաւունքը Հայոց տուած է, մանաւանդ որ այս փորուած-քէն հայերէն գիրերով գրուած շատ հին մեծ քա-րեր ելեր են 7-800 տարուան, որոց մէկուն օ-րինակը ահա այստեղ կը դնենք, որ 856 տարուան է : Բրիտան Ստուառտ արքայի Արքային հազար ման-ժոխեցու ատի կերթիւն Հայոց : ԴՃԻՒՒ :

Վեսարիայի Հայերը այս գործոյն համար յա-տուկ աղերսագիր մը յուղարկած են Վոստան-դնուպոլսոյ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարքին և ազգային գերագոյն ժողովոյն : որուն միջոցաւ յիշեալ աղերսագիրը Բարձրագոյն Ղրան տրուե-ցաւ : Աստի երկրպագութիւն չունինք թէ արդա-րութեամբ վախճան պիտի տրուի և յիշեալ գե-րեզմանատունը Հայոց ձեռքը պիտի մնայ : որոց կրկնաբերի եղեր ի վաղուց անտի :

Բանի մը տարի առաջ ճիշդ այս օրինակ դէպք

մը ևս ի Սերաստիա (Սրբատ) պատահեցաւ, ուր Յոյները կուգին Հայոց մէկ հին գերեզմա-նատունը գրաւել, բայց գրաւութիւն օսման ան-արդար գաղափարով, որ բան մը չկրցին ընել, և Հայերը իրենց գերեզմանատունը տէր են : Բայց Վեսարիայի Յոյն ժողովուրդեան իրաւունք չունենալուն զիստաւ ասպարոյց մըն ալ ունինք : Բանդի Յունաց Վոստանդնուպոլսոյ ամենապատիւ Պատրիարքը՝ Վեսարիայի իւր ժողովուրդեան այս գործոյն վրայք ըստ խնդիրը մտիկ ընելէն ետե-անհիմն ըլլալը իմանալով, արժան չէ համարեր Բ. Ղրան մատուցանելանոց աղերսագիրը : Բարեբախտ Վաթիկ անուն յունարէն լատիներ, իւր թերթին մէջոր ի 8 սեպտեմբերի հետեւալ-կերպիւ կը գրէ այս գործոյն վրայք, զոր արժան կը համարիմք հաղորդել մեր ընթերցողաց ի տե-ղեկութիւն բոլոր Վրդին :

Վեսարիայի քաղաքական ժողովոյն անդամոց անիրաւ յամառութիւն այս ցաւալի գործոյն մէջ, զոր երկու շաբաթ առաջ ստորագրեցինք, առ-կաւին կրտսէ ընդդէմ կանայ Բարձրագոյն Ղր-ան և նահանգին կառավարիչ Վ. Էմիլ փաշային, բայց նշանակութե արժանի է թէ այս ժողովոյն անդամոց մեծագոյն մասը Հայ են, որոնք կերե-թէ արդարութեան վրայ հոգ չեն տանիր ամե-նեկն : Սակայն Վոստանդնուպոլսոյ գտնուած Վե-սարիայի նահանգին Յոյները տեսնելով թէ իրենց հայրենակից համազգիները մեծ անիրաւութիւն-ներ կը կրեն Վեսարիայի և Վրաստիայի Հայոցմէ, և մանաւանդ միտքերնին բերելով թէ այս վերջի քաղաքին մէջ բանի մը տարի առաջ Հայերը բռ-նութեամբ գրաւեցին Յունաց գերեզմանատու-նը և փորելով դուրս նետեցին մեռելներուն մնացորդները, գումարուեցան երեք հարկերէն աւելի և Յունաց պատրիարքարանը գացին ուր իրենց հայրենեաց դժբաղդ վիճակը յառաջ ե-րելով սրբազան Պատրիարքին, դառնապէս դան-գատեցան : Բայց ըստորում Սրբազանը անոնց խնդրոյն չուզեց ականջ դնել, յիշեալ Վեսարիայի ներք ուղղակի բարձրագոյն մեծ Կարգադոյն մատուցին իրենց աղերսագիրը, աղաչելով որ հը-րաման ընէ իրենց նահանգին կառավարչին, որ-

պէտք կատարելապէս փորուի գերեզմանատունը մէջ երեսն երեք եկեղեցւոյն չորս կողմը, և այս կերպիւ յայտնուի բոլոր ճշմարտութիւնը :

Վարձրագոյն մեծ Կարգադոյն Վրաստիայի (այսինքն Յունաց) այս աղերսագիրը տէրութեան խորհրդարանին խրկեց, և խորհրդարանը Վ. Էմիլ փաշային հրաման յուղարկել արժան համարեց, որպէս յիշեալ գերեզմանատունը փորուի ի ներկայութեան 5 Տաճկաց, 5 Յունաց և 5 Հայոց այլև ուրիշ ամէն ազգերէն, երկերկու հոգի ներ-կայ գտնուին : Այս կերպիւ ճշմարտութիւնը յայտնուելով, գտնուած եկեղեցւոյն որոնց ուր-վերաբերի, անոնց տրուի ըստ իրաւանց :

Յիշեալ լատիներ կը պարունակէ նաեւ հետե-ւալ յօդուածը :

«Բանի մը տարի առաջ գտնուած նահանգնե-րէն Վրաստիայի (Յոյները) աղերսագիր յու-ղարկեցին մեր պատրիարքարանը, աղաչելով ջեր-մագին զորքադանը որպէս իւր բարեհաճի յուղար-կելու իրենց նահանգները ի Վոստանդնուպոլսոյ բնակող մետրապոլիտները, որոց իրենց վիճակաց մէջ ներկայութիւնը ամենահարկաւոր ըլլալը ա-մէն օր կապուցուցաւ : Բայց այս խիստ իրաւացի աղաչանքները ի գործ չդրուեցան, և Վրաստի-եայց (Յոյները), ինչպէս իրմանամբ, ստիպուե-ցան Բարձրագոյն Ղրան աղերսագիր մատուցա-նել : Աստի ականջիմք թէ օսման ևս կառավա-րութիւնը տեսնելով աղերսագրողաց իրաւացի խնդիրը հարկաւոր եղած միջոցները ի գործ պի-տի դնէ որպէս Վոստանդնուպոլսոյ գտնուող այլ մեծ մետրապոլիտները իրենց նահանգները երթան, բայց ի անոնցմէ որոց ներկայութիւնը հարկաւոր է յիշեալ մայրաքաղաքին մէջ : Հա-նահանգաց Վրաստիայի (Յոյները) անտարակցս ներքութի կը կրեն մետրապոլիտաց բացակայութե-պատճառաւ, և հարկաւոր պաշտպանութեան պատիտութեւ համար ի վերայ այս ամենայնի օսման ևս կառավարութեան կամքը այս չէ » :

Յունարէն թերթին այս գրուածքէն կրտսե-նուի թէ Վեսարիայի նահանգին Յոյն բնակիչները և նոյն իսկ լատիները ոչ միայն Վեսարիայի և Վե-սարիայի Հայոց դէմ անիրաւաբար կը գանգա-

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԶՈՅՆ ԴԵՐՈՒՆԻՒՄ ՍԵ ԽՕՍԿԵՐԸ (Հարուստութիւն) (1)

Կերթայ այնպիսին բեմին ոտքը ընծայել Սր-տուծոյ իր ազ բառութիւնը ու առնուլ փոխաբերն արտաստախառն ճշմարիտ երգանկութիւնը, լսել իւր Վրարչին զօրացուցիչ ձայնը, շնչել իւր կեն-սատու շունքը, ու հարստութիւն երկնային : Վեր-թայ անտառը կենակցելու իրեն միմիկարիչ միմութեամբը, անտառներ հոն ունի իրենց իր աչ բին աշխարհքին ոսկին ու իր խաբէբայ փայ-լունութիւնը, լսելով հոն հեռուէն կայծակին որո-տալը որ կարծես թէ մրկայոյղ աշխարհքին դեռ հեռուէն ազատ ձայնը կը բերէ, երանի կ'ուտայ իրեն յանկէ մեկնելուն : Խնձորի մը աղաղակէն աւելի կ'ուզէ լսել հոլին հեծեծանքը կամ հո-սանքը մը խօսուն կարկաչը, իր աղօթքը անոնց հետ միանալով կը փոխի օդոյն մէջ ու գիշեր ա-տեն մութ ծառի մը մէջ պահպանած տոխակին խորհրդաւոր երգին նման բարձրանալով մինչեւ Վոստանդնուպոլսոյ կ'երթայ կ'իյնայ իւր հայրա-կան ծոցը որ է աղօթքին աղբիւրը, և գուցէ ա-

ղօթքը ուրիշ բան չէ բայց եթէ նոյն ինքն Ղրա-ուած : Վոստանդնուպոլսոյ պատկերին նման ստեղծել ուզելով, փչեց իրեն իր անահական շունքը, այսինքն աղօթքը՝ մեր հոգոյն նիւթը, ու-րով միայն մարդ կընմանի իր Վոստանդնուպոլ-սոյն իրեն հետ յաւիտեան :

Եկն աղօթքներ, աղօթքէ դու ալ ինձի համար : աղօթքէ ինչ կարգով ու ձեռով որ կ'ուզես, բաւա-կան է որ բերանդ խղճիդ ձայնը խօսի : Աղօթքը մի և տիեզերական է ինչպէս Վոստանդնուպոլսոյ գերական է : Վոստանդնուպոլսոյ տեղէն որովհետեւ իւրաքանչիւրին խղճին մէջն է, աւելի տեղէն, ու-րովհետեւ ամէն տեղ, ամէն ատեն, ամէն կեր-պով իր անունը կ'ուտանք ու կը յայտնենք իրեն մեղի յայտնած բանը որ է ըսել կ'աղօթենք : Հիմա ինձի համար թող զղջումը ըլլայ ուրեմն միայն աղօթքիւն ձեռն որով իր նպատակին համար : Այս ըսելով, քիչ մը լսեց ու ետքէն ասանկ սկսաւ իր աղօթքը որ որոտման ձայնին հետ միա-նալով ահեղ աղօթքութիւն մը ըրաւ որովս :

Այն, լսեց, հոգի իմ, ահա բեղն ցաւակից բնութիւնն ալ : Ո՛վ մորիկ հոգմահար, տա՛ր իմ արցունքս ինչպէս Վրարչի գիրկը ու բոն : «Մե-նակա՛ղ, ահա՛ Օրբունայն բաղմամայ կերակուրն ու ըմպելիքը, ես՝ հոլս օրվան մը մէջ լեռներ ու

մայրեր կը տապալեմ : Իսկ ասօր այս խեղճ ծերոյն այնչափ տարվան անդադար թափած արցունքը մեղք մը չէ՞ն սրբեր » : Չէ, չեն սրբեր : Վայը կեանի մը մէջ կ'իյնայ կ'ոճչանայ աշխարհքս ու-մեղքի մը քաւութեանը համար յաւիտենական նութիւնը չաւաւ : Սակայն պատգամ, հոգիս անմահ է, գիտեմ, բայց մարմինս նիւթական սահմանի մէջ արգիլված է, կեանքիս ջղմանը օրե-րով ու ժամերով կըստիմ, հոգւոյս յաւիտենա-կանութեամբ : Յաւիտենականութե, իմ կեանքս վայրկեան մըն է : Ինչպէս բաւե ուրեմն հոգիս յաւիտենական գաղափարութեան աղաւթը, այլապի տկարութիւն այնչափ զօրութեան դէմ, որպիսի անհամեմատութիւն : . . . Բայց եկ չե-տակը խօսինք, Հաւատքս, Վերս ու Յոյսս ինձի ատանկ չեն ըսեր, հաւատքով իմ Վոստանդնուպոլսոյ հայ-րական գիթոյն վրայ կը վստահիմ : Վերով գնեք ամէն բանէն վեր սեպելը կ'ուզեմ, ու յայտնվեմ հաւատքին էն զօրաւոր ճիւղով՝ որուն վրայ ա-ռանց վտանգի կ'երեւանք, իր մշտնջենաւոր բա-րութեանը զօրութիւնը կ'ըմբռնեմ : Այն, մեղմն-չեցի ու յաւիտեան գաղափարովեցայ, հիմա վայրկեան մը չաւաւ յաւիտենականութե դէմ : Կըսինայ մարմինս, կ'անցնի կեանքս, բայց երբ հնցեր կամ թաղվեր է յոյսը, թէ որ միայն վայր-

(1) Տես լատիներ 363, 364, 367, 369 և 371 թերթերը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 23 Սեպտեմբերի:

սին, այլև իրենց ամենապատիւ Պատրիարքէն ալ գոհ չեն. քանզի իրենց անհիմն պահանջները չուզէց պաշտպանել: Իսկ մասնաւոր նշանակութեան արժանի է Սեբաստիայի Հայոց վրայօք գրածը, որոց համար կրտսէ քանի մը տարի յառաջ բռնութեամբ գրաւեցին Յունաց գերեզմանատունը: Եւսեփիան այս բանը հրատարակելով, անտարակոյս չիմանար թէ ո՞չ միայն Սեբաստիայի Հայոց վրայ զրպարտութիւն մը կրնէ այլև ի. Իրան պատուոյն կրգպիլ, որուն արդար գաղափարները վճռեցաւ թէ յիշեալ գերեզմանատունը Հայոց ստացուածք է:

Սօսիւ Տիմա, որ Գաղղիոյ հատարակապետութեան առևտրոյ և երկրագործութեան տեսուչն է, չըմբերական նամակ մը ի պաշտօնէ հրատարակեց անցեալները, որով կըզգուշացրնէ Գաղղիացի ապահովները (սիբուրթթը) որ ջրայ թէ Հելլենական նաւուց վրայ ապահովութիւն ընեն այսուհետև. քանզի նաւապետները մեծ դժբաղդութեան մէջ են, կրտսէ, նաւորդէից իջնելուն, և ծանր պարտուց պատճառաւ. որոց տակ կըզգուշուին ժամանակ մը ի վեր: Կարճ խօսքով ըսել կուզէ թէ, Հելլենացի նաւապետները իրենց այս դժբաղդ կացութեանէն ստիպուելով, խիստ հաւանական է որ խորդախ և ապօրինաւոր գործքերու ձեռք զարնեն, անոր համար լուր կուտայ ապահովաց, որպէսզի հաւատարմութիւն չընեն:

Գաղղիոյ կառավարութեան այս ընթացքը մեծ տպաւորութիւն ըրաւ Յունաստանի մէջ, ըստ որում ընդհանուր ազգին պատուոյն դպչէին ի զստ, Հելլենական նաւարկութեան յարգը մեկ ստորի կրնէ բոլոր աշխարհքին առջև: Առաւելութիւն ըսելով պարզի բան մը խմանալու չէ Յունաստանի համար. քանզի իւր կեանքը և իւր գոյութիւնն է. և առանց նաւարկութեան անհնար է որ Յունաստանը կարող ըլլայ ապրիլ:

Հատ ժամանակ չէ տակաւին, որ Նիզիոյ և Յունաստանի կառավարութեանց մէջ մէծ մը պատահելով, Գաղղիոյ հատարակապետութիւնը փութացաւ բարեկամական ապրուցիցներ տուլ: Եթէ ներքին խորհրդարանին, որուն իւր միջնորդութիւնը մատուց յիշեալ մէծ ըմբոստութեան համար և հետևաբար հատարակապետութեան Գահերեցը Պատուոյ Լէգէնին: Եստիկան անուանեց զպարոն Լոնտոնը, որ նոյն ժամանակը Յունաստանի արտաքին գործոց պաշտօնեայ էր: Այլև (Թան թա գաւորը պատուոյ նշաններ յաւաքելից Գահերեցին, Եթէ ներքին Գաղղիոյ գետապետին, և ուրիշ Գաղղիացի երեւելի պաշտօնատարաց: Եւսեփի բարեկամական կապակցութիւնները տեսնելէն ետև, շատերը կըզարմանան թէ ինչպէս Գաղղիոյ կառավարութիւնը կամեցաւ ևս առաւել ծանրացնելու Հելլենական նաւարկութեան դժբաղդ վիճակը՝ այս օրինակ կասկածանաց տակ ձգելով զայն ամէն ազգաց առջև:

Կեանք մը ունիմ ձեռքս ու առջևս անհաս յաւիտենականութիւնը, ունիմ յոյսը, յաւիտենականութեան երաշխաւորը որ իմ ապրաւատե կեանքիս յանձնված հոգին անմահութեան հետ հաւասարակշիռ կըլուծէ ու չթողուր որ անասան յաւիտենականութեան մէջ զբոսորդի Սեփանցի բայց քանի որ յոյսս հետս է, պիտոր փրկվիմ, ո՞հ, պիտոր փրկվիմ:

Տեսնելով շատ անգամ համատեմ մահու շտիկ որ արևուն ջերմութեան թուամաճ ու երկրորդին տեսարանէն զուրկ հողին վրայ կըլլէր և առաւ օտեան զովարար ցողը զայն նորէն կըբարձրացնէր դէպի երկինք, ըսէր եմ. իրաւ յաճախ է արևուն բոյսին վրայ ըրած ազգեցութիւնը՝ այլ յաճախ ալ է ցողին օգնութիւնը: Սիկ յոյս, դու զորաւոր ես որովհետև մարդիկ տկար են. թէ որ աւրեգական տաքութիւնը երկիրս ջրամբեցնէր, անձրեք հարկաւոր չէր ըլլար:

— Հայր, — ըսի իրեն. — Եստուծոյ ողորմութիւն իրեն պէս անհուն է. ո՞վ իր ծոցը ապաստանէր ու մերկ մնացեր է. պիտոր փրկվիս, պիտոր ներէ Եստուած բեղի բու մեղքդ:

Այս խօսքերը ըսելու տեսնու երբոր Օհրու նին իմացաւ որ սիրտս ելած կ'ուրայի, ու ընէ հեկեկալուս ձայնը գարձաւ ըսաւ:

(Գոտտափառ Սեբաստիոն 16ին շաբաթ օրը Օհրին Պառնու գնաց նաւակով, ուր ահա նաճական մեծ յարգանք ընկալան զինքը բարձրադատիւ Սեփանցի Եւսեփի փաշան և Փեթի Սեփանցի փաշան: Սեփանցի Եւսեփի փաշան ծուրարանք պարտէն ետև Սեփանցի Եւսեփի փաշան գնաց կառքով, և ներկայ գտնուեցաւ զինուորական կրթութեանը, որ այն տեղեղաւ: — Եթէ Եւսեփի փաշան խորհրդական մեծաշուք Պառնու Եփեսոսին, որ օգտափութեան համար Պառնու գաղաճ էր, ամսոյ 21ին վերադարձաւ: — Պարսից գետապետ Սեփանցի Եւսեփի փաշան շաբաթ Եւսեփի փաշան Պառնու գնաց, ուր երկար ժամանակ խորհուրդ ունեցաւ արտաքին գործոց պաշտօնէին հետ:

— Արհաստատան թէ պարոն Լ. Սեփանցի Յունաստանի գետապետի պաշտօնիւ Կոստանդնուպոլիս պիտի գայ փոխանակ Տեղեկանիին, որ ինչպէս յոյսն է, արտաքին գործոց պաշտօնեայ կարգեցաւ Եթէ ներքին մէջ:

— Եթէ Եւսեփի փաշան խորհուրդին նախագահ Օ. Միւստանցի մեծաշուք Նուպար պէյը, որ ամիսն մը ի վեր այս մայրաքաղաքս կըգտնուի, մօտերս իւր ծաղկահասակ ազնուաւոր ընտելցով պիտի մեկնի Իզմիր երթալու. ուսկից Եթէ քաղաքիս իւր բարձր պաշտօնը վարելու պիտի երթայ:

— Եւսեփի փաշան խորհուրդին գաղափարները միշտ կը յառաջանայ ամէն կերպ բարեկարգութեամբ: Հաւաքական բնութիւնները կը շարունակուին և աշակերտները կը զարգանան զանազան ուսմանց մէջ. ուստի գովութեան արժանի է անտարակոյս յիշեալ Գաղղիոյ պաշտպան մեծապատիւ Սեփանցի Եւսեփի փաշան ազգափրկական խնամքը, նմանապէս շնորհակալութիւն կը պարտաւորիմք սուրբ Խաչի ուսումնասիրական Բնկերութեանը, նոյն Գաղղիոյ տնօրէն տէր Յօհաննէս գիտնական աւագ քահանային և տէր Յօհաննէս Օ. Միւստանցի արժանապատիւ խնամատիւ Սեփանցի փաշան Եւսեփի փաշան, որոց ամէնուն միաբան ջանքով այս Գաղղիոյ օր ըստ օրէ յառաջագիմելու վրայ է: Եստու 15ին ամենապատիւ արքայական Պատրիարքը յիշեալ ուսումնասիրական արքայական փաշան, և աշակերտաց հարցաքննութիւն ներկայ գտնուելով, խիստ գոհ եղաւ անոնց յառաջող խնամքէն:

ՄՐՏԱՔԻՆ ԵՄԻՐԱՔԻՆ

ԱՄՍՏՆԱ. Լոնտոն, 5—17 Սեպտեմբերի: Սեփանցի Եւսեփի փաշան ընկերութեամբ Եթէ ներքին Սեփանցի փաշան խորհուրդին ծաղկահասակ ազնուաւոր ընտելցով պիտի մեկնի Իզմիր երթալու. ուսկից Եթէ քաղաքիս իւր բարձր պաշտօնը վարելու պիտի երթայ:

— Տարեմիտ պատանեակ, կուլաս, կըլուծաս իմ վրաս հա՞. ո՞հ, գտայ վերջապէս գրեթէ դարէ մը ետքը մէկը որ սրտանց իմ վրաս գիտայ, (միթէ այդչափ դժուար կըգտնվի գովութեան երկիրս վրայ, ո՞վ տէր:) Իսկ մասնաւոր անցածք, այս վայրէկանա բոլոր առջի անցուցած տարիներէս երկայն կրտսէսմ. Եստուած, Յոյս, Բարեկամ մը, ապէ ինչ մեծ բան կրնայ ըլլալ: Ինչպէս երկայն ուստակի փութորիկէ մը ետքը արեգական պայծառ շառաւիղը թուի տակաւնու վրայէն կակի երկինք կամարը գծելու բնութեան հանգարտութեանը աւետարեք ըլլալ, առանկ այս վայրէկանս իմ յաւիտենական երջանկութիւնս կըգծէ: Հիմա կակի իմ կեանքս ու ՀԻՄԱ ԿՈՒՋԵՄ ՍԵՈՒՆԻԱ:

Ի՞նչ ըսելով ելաւ նստաւ բարին վրայ. զիս ալ քովը հրաւիրեց ու ըսաւ:

— Ինչ թէպէտ քիչ տեսն է որ ճանչայ, մէկ քանի ժամ միայն, բայց կ'ուզեմ որ բարեկամ ըլլաս. եղբի բարեկամս, վրիպակ կարծիք է այն թէ հաստատու կատարեալ բարեկամութիւն ժամանակին երկարութեանէն կըկախվի. տեսայ բուարցունքը որ ինձի համար թափեցիր ու փոտահեմ քու բարեկամութեանդ վրայ, աւելի բարեկամութիւն կայ արցունքի մը քան թէ երկար

որ Սեփանցի մայրաքաղաքն է, ուր երկու օր մնալով վերագարձաւ ի Սեփանցի:

— Ամսանի մէջ ընդհանրական ցոյցին (էքսպոզիցիոն ինիշիատիւ) տահմանեալ չէնք մեծ գործունէութեամբ կը յառաջագրիմք, և առաջամիջնեքին անօրէնութեանց վրայօք զբաղեալ են: Եւսեփի փաշան խորհուրդին երկարութեան և ապակիէ պիտի ըլլայ, ու 610 հազարամեթր երկայնութիւն պիտի ունենայ. Եստու Եթէ Եւսեփի փաշան խորհուրդին 25 մեթր: Յուն փարի 1ին բոլոր չէնք պատրաստ ըլլալու. Ե որուն մէջ եղած երկարութեան սիւներուն թիւը 3220 է: Եստու 2244 երկարութեան մեծ միջնադէպնէր (պէօրթէ). կան առատապէս բռնեւոր համար, և 1128 հատ քիչ մը պղտիկ նեցուկներ (տէօթէք): Ինչ հարկը հազար բաւակաւ սի տնտեսութիւն ապակի պիտի հարկաւորի այս չէնքին, և այս ապակիներուն շրջանակաց (էքսպոզիցիոն) համար 75 փարտախ երկայնութեամբ երկարութեան գործածուի: Եւսեփի փաշան խորհուրդին և անոր ուրիշ հարկաւոր պատրաստութեանց բոլոր ծախքը 79,800 լիւս մեթրերին պիտի համար սոյնինքն 8 միլիոն 778,000 լուրուք:

ԳԱՅՆԱ. Փարիզ, 6—18 Սեպտեմբերի: Հաւասարակապետութեան գահերեցը ամսոյ 1—13ին իրիկունը գարձաւ ի մայրաքաղաքս. ուր մոտեւ լու ժամանակը քիչ մը խառնութիւն և կուլ պառնեցաւ զանազան կուտակցոց մարդոց մէջ: Ներքին քաղաքականութիւնը միշտ անհանգարտութեան մէջ է. փանդի չգիտցուի թէ 1852ին այսինքն գահերեցին իշխանութեան պայմանաժամը հասնելուն ինչպէս կըլինայ պատահիլ: Բանդի, ինչպէս ուրիշ անգամ ալ ըսինք, քաղաքական կարծիքները խիստ տարբեր են Գաղղիոյ մէջ. ու մանք կու գեն որ Գահերեցին իշխանութեան պայմանաժամը երկրմեայ միջև տատը տարի. ունեք օրինաւորական միապետութիւնը կու գեն. ուրիշները կըլինգրեն որ հանգստեալ Լուի Ֆիլիպին թող թաղաւորէ, և այլն:

— Արտեան թէ Սեփանցի փաշան ինչ, որ Լուի Ֆիլիպին դուտորն է, փոխադարձ հիւանդութեամբ մը ախտացեալ է. և այս պատճառաւ իւր արքայազուն և զբարքը և իւր մայրը Սեփանցի փաշան այս օրերս ի Սեփանցի պիտի երթան Սեփանցի գաղափ:

— Սօսի Եւսեփի փաշան Գաղղիոյ ամսոյ 3—15ին իւր ութերորդ ճանապարհորդութիւնը ըրաւ օգտապարկի գնդով ի ներկայութեան գրեթէ 100 հազար զինուորաց: Իբեֆֆօր ըստած հրապարակէն մեկնելով, օգտապարկ ճանապարհորդը դը և իւր ընկերները երկու ժամի չափ անպարտուն մէջ պարտէն են ետև, ողջ և առողջ իջան մեր ձակայ անտառի մը մէջ:

տարիներուն մէջ: Եւսեփի փաշան Եստու Եթէ Եւսեփի փաշան խորհուրդին ծաղկահասակ ազնուաւոր ընտելցով պիտի մեկնի Իզմիր երթալու. ուսկից Եթէ քաղաքիս իւր բարձր պաշտօնը վարելու պիտի երթայ:

— Իրաւ, սրտանց կըլսուի հայր. — ըսի իրեն:

